

ES SAIG

ALGAIDA - NÚM. 166 - OCTUBRE DE 1.994 - PREU: 150 PTS.

A les pàgines interiors trobareu informació de l'exposició de fotografies i restes arqueològiques trobades a Pina que organitzaren en BERNAT SERVERA i en PERE OLIVER. Aquí en teniu una mostra: es tracta de LA BARRACA DE SA MOLA de Can Jordi

EDITORIAL

MÉS SOBRE EL PLA DE CARRETERES

Des del mes passat en què es va conèixer el Pla de Carreteres elaborat pel Govern Balear que ens afecta en dues variants (carretera de Manacor i carretera de Lluçmajor), diríem que s'ha clarificat bastant la situació: reuig gairebé general en forma de recollida de firmes i al·legacions i presa de postura del nostre Consistori contrària per unanimitat al projecte. I és que són clars els perjudicis que ens pot ocasionar, ja que lesiona greument l'economia i l'entorn i la fisonomia del nostre poble. És incompreensible aquesta febre constructora de carreteres com no sigui pels interessos de les empreses adjudicatàries de les obres. En el cas d'Algaida, sembla que es pretén que els vehicles, la gent, passi a tota pressa, enfora, i només entrin al poble els que hi vénghin a dormir.

Anem a pams. La carretera de Manacor, en el tram que va de la benzinera als Quatre Vents, és perillosa, tots hi estam d'acord. Cal cercar una solució al problema, una solució que primi la seguretat, no la rapidesa. I tècnicament no sembla difícil trobar-la, aquesta solució. El que no es pot fer és marginar i condemnar al fracàs -com a mínim a la decadència- uns negocis on s'hi han fet inversions importants i són bàsics per a l'economia del poble. Trobar una solució racional, que no sigui perjudicial, interessa a tots, no tan sols (com hem sentit en qualque comentari) a quatre restauradors i empresaris.

Quant a la variant de la carretera de Lluçmajor, sembla que l'Ajuntament es decanta, com a alternativa, per un camí de ronda, un camí de circumval·lació tocant al poble. És una solució raonable, plausible, ja que es pot integrar al poble i donar-li vida alhora que evita les retencions que es produeixen als carrers estrets de la vila. De totes maneres, hem de tenir en compte que ni el camí de ronda ni la carretera més ampla que ens imaginem solucionen del tot el problema. Pensem que hi ha vehicles grossos i pesats que forçosament han d'arribar al centre: autocar de línia i escolar, camió de recollida de fems, camions i furgonetes que subministren productes a botigues i bars, camions d'aigua... Per tant, si no es prenen mesures, simultàniament, per ordenar el trànsit, molt poc haurem avançat; si no es controlen els aparcaments, si no es fixen carrers d'una sola direcció, les carreteres o camins amples que es facin pareixerà que no han servit per res.

Sembla que l'Ajuntament ha adoptat una actitud ferma i sense vacil·lacions. Confiam que es mantengui en aquesta postura i vetli pel bé del poble i faci respectar aquelles decisions positives per a la nostra comunitat.

Bolletí de l'Obra Cultural d'Algaida
 Revista mensual. D.L.P.M. 495/80
 Domicili: Rei, 1. Algaida.
 Imprimeix: Tirrena, SA. Manacor
 ES SAIG només es responsabilitza de
 l'Editorial.

Dirigeix: Delfi Mulet
 Administra: Directiva de l'Obra Cultural
 Mecanografia: Mireia Mulet i Guillem
 Vanrell
 Col·laboren: Pere Mulet, Joan Trobat, Joan
 Mulet, Biel Bibiloni, Biel Sastre, Miquel
 Fiolet, Xesc Oliver, Víctor Andreu, Víctor
 Mulet, Miquel Serra, Antònia Ma Mulet,
 Catalina Martorell.

calaix de sastre

EL PRESIDENT I LA MOIXA

No poden badar, diuen. Com que no he fet cas del consell, ara en pateisc el càstig pertinent en forma d'impotència: voldria que avui fos ahir. Ahir, quan la televisió mostrava l'amo en Biel conferenciant en mallorquí al Senat, a Madrid. Els espectadors i les cròniques coincideixen; s'ho va pagar. Va ser una actuació sensacional, perquè lo nostro president s'interpretava a ell mateix: un home incult, ben joiós de passejar a lloure la seva pellarina incultura.

Badar. Aquest és el verb que defineix la meva circumstància. La badada d'ahir m'ha privat de sentir la música del concert. Avui, que n'he pogut llegir la lletra als diaris, bad un pam de boca, admirat de la brillantor del discurs. *"Nosaltres som un poble molt antic, tan antic com les nostres oliveres, tan poderós com el roure i voldriem ser tan verd com el taronger"*. Davant missatge poètic tan sublim, els centenars d'edificis de color gris ciment que adornen les nostres costes baden també la boca, descollonant-se literalment de riure.

Segur que riu també, des de la seva trona, mossèn Costa i Llobera quan descobreix el gran amor per la nostra poesia de lo nostro president. Que tan bé sap recitar les estrofes vigoroses d' "El pi de Formentor", com una composició pròpia, del mateix president, en què *antes* rima amb *después* i *entonces* amb *desdeluego*. O que tan magistralment sap fer *incapau* en les singularitats de les nostres illes. En definitiva, és la mateixa situació ridícula que voler sonar les simfonies de Beethoven amb una trompeta de paper, que és un instrument de vent molt adient per a lo nostro president. (Si tots en sabem fer de rimes polides!).

Però més que una comèdia, la funció degué ser una tragicomèdia. Sense dubte molts espectadors vessaren una llagrimeta, quan sentiren declaracions d'amor com aquesta: *"No seria un bon fill de la meva terra, si, tenint la possibilitat de parlar en la meva llengua (...) la deixava perdre"*. Diuen que hi ha amors que maten. I lo nostro president estima tant la seva llengua que corr el perill de matar-la. Per asfíxia, per deixadesa, per mala intencionalitat.

Encara no fa dos mesos que el conseller d'Educació, Cultura i Esports del govern de lo nostro president signà, llegiu bé, "L'Ordre sobre l'ús de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, com a llengua vehicular en l'ensenyament no universitari". De títol tan pompós, en principi, se'n poden esperar moltes coses. Vegem-les. Quines normes s'estableixen sobre l'ús del català a les escoles com a llengua de comunicació: als claustres, a les secretaries...? Quantes assignatures s'hauran d'impartir com a mínim en català a cada escola, per fer que el català sigui una llengua de transmissió de cultura? La resposta és senzilla: cap norma, cap assignatura. L'Ordre de l'ús del català a les escoles es pot resumir així: que tothom faci el que vulgui. O el que és el mateix: que el castellà continuï essent la llengua majoritària, si no l'única, en tantes i tantes escoles.

Qui aprova una Ordre semblant demostra tenir tant d'amor per la seva llengua com la moixa que molts de dies visita el nostre corral. Ella també fa "Meu!", però no fa el ridícul.

En Calaix i Desastre

M'HAN DIT QUE DIUEN

Enguany els concerts que aquests anys passats es feien a Cura s'han repartit entre diferents pobles d'Es Pla: Algaida, Vilafranca, Ariany, Costits, Sencelles... i el darrer a Cura, un bon recital de cant gregorià. Hem sentit comentaris molt favorables sobre aquest nou sistema: ha fet que hi participin de forma activa tots els Ajuntaments i la gent dels pobles on se celebraven, arribant així a moltes més persones que difícilment hi haurien assistit; per altra part, els qui tenien ganes de sentir un concert determinat s'hi ha desplaçat sense cap problema perquè totes les distàncies eren curtes i assequibles.

I es comença a notar una millora important en l'educació musical dels algaidins. Ho deim perquè als dos concerts que s'han fet de bandes de música dels pobles veïnats, el poble ha respost molt bé. La banda de Montuïri, a la placeta de l'Església, va reunir molta gent, i la de Lluçmajor, dins l'Església, va tenir molt èxit, amb unànimes comentaris favorables per part del públic que omplia els bancs. I ja no se sent renou com abans ni la gent s'aixeca per anar-se'n a mitja tocada. Es general una actitud molt respectuosa. Una prova més que no naixem ensenyats i que és escoltant música com s'aprèn a apreciar-la i entendre-la.

Altres anys, a principis d'octubre, comentàvem que la gent havia vermat i estaven a punt de treure el vi, i especulàvem sobre si seria més o manco bo. Enguany eren molts el qui per Sant Mateu ja havien vermat, i qualcú ja havia tastat el vi novell. Que, pels comentaris que hem sentit, serà bastant bo, encara que la quantitat recollida no sigui tanta com l'any passat. Els vinaters no se'n queixen, ja que, de cada vegada més, interessa que el vi sigui bo, més que tenir-ne molt. Per cert, hem sentit parlar de fer una "tastada" de vins algaidins de cases particulars, i això podria ser interessant, sempre que no fos una competició, sinó una "mostra" que servís als participants per aprendre coses noves del vi. Ja en tornarem a parlar.

Està clar que aquest estiu passat ha resultat un dels més pobres en pluges: no ha plogut gens. Però es veu que les nostres autoritats municipals són previsoros. Ens han contat que varen veure molta gent, autoritats, devers el pou des Colomer i un camió que hi tirava aigua dedins, dos o tres viatges. La gent no ho entenia, però ja ens ho han explicat: feien una prova per veure si l'aigua que hi tiraven se n'anava o no. I el motiu és que han pensat fer-hi anar l'aigua de pluja, que pel Colomer arriba a baixar-ne molta. Quan plou, s'entén. Així aconseguirien per una part evitar possibles inundacions per devers Ses Escoles o Sa Tanqueta, o pel carrer de Palma. I, a més a més, aquesta aigua aniria a parar al nostre subsol, i a lo millor els pous que hi ha per les cases tendrien una mica d'aigua. En general, la gent ha comentat favorablement aquesta idea.

El mes passat parlàvem bastant del tema de carreteres, i segueix essent un tema d'actualitat. Es parla d'autopistes, autovies, vies ràpides, vies alternatives, etc., paraules que fa uns mesos ningú emprava i ara són d'ús corrent. L'oposició que es manifesta al poble contra el Pla de Carreteres és gairebé general, tant pel que fa a la variant de la carretera de Manacor com a la de Lluçmajor. Sabem que hi va haver una reunió de representants de l'Ajuntament i dels restauradors amb l'enginyer responsable del Pla per discutir el problema. Sabem també que l'Ajuntament va celebrar seguidament una Sessió Plenària per tractar el tema i, pel que ens han dit, va assumir l'opinió del poble i unànimement va acordar el seu rebuig. Com que amb tota seguretat l'Ajuntament informarà en aquestes mateixes planes i en aquest número de l'estat de la qüestió sembla que sobren els comentaris que hi puguem fer.

Es evident, però, que amb aquest doble desviament del trànsit a les dues carreteres el poble quedaria bastant marginat. Ara bé, aquesta discussió ha tornat a treure el tema de la circulació. Són molts els que pensen que si s'organitzava i ordenava racionalment el tràfic dins Algaida, molts dels problemes ja no es plantejarien, però ES SAIG ja fa un grapat d'anys que surt, i fa els mateixos comentaris sobre la circulació, sense cap resultat positiu. Al contrari, la cosa empitjora de cada vegada més, en part, només en part, perquè de cada dia n'hi ha més, de circulació, i més cotxes.

Com el tema re renous, músiques fortes (de cotxes o de qualche bar o restaurant) i actes vandàlics per part dels jovenets: la darrera que sentírem fou la d'un contenidor de fems de Sa Placeta, que va anar a parar dins un portal des Carreró; però el que resulta més xocant és que, quan les autoritats hi hagueren anat i ho deixaren arreglat, al cap d'una hora, al mateix portal, hi tiraren un dipòsit metàl·lic de cervesa. Així ens ho han explicat, i així ho repetim. El que no sabem és si s'han pres mesures per aturar un poc, o del tot, aquest estat de coses, que es va deteriorant de cada vegada més.

I acabarem amb un comentari agradable: aquest mes de setembre, a la fi, ha plogut, i ha plogut bé, en una quantitat apreciable i d'una forma molt bona. Esperem que no passi com l'any passat que es va estroncar i vàrem tenir un any peròs pel que fa a pluges. L'altre dia sentírem un comentari d'un que per Sa Fira ja feia comptes menjar blaves a voler.

UN SORD

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Antoni Gelabert Ballester. Va morir dia 30 d'agost a l'edat de 37 anys.

Francisca Servera Ballester. Morí dia 31 d'agost. Tenia 92 anys.

Bàrbara Pericàs Pujol. Morí a Pina dia 9 de setembre als 60 anys.

Miquela Puigserver Cantallups. Ens deixà dia 15 de setembre als 90 anys.

Andreu Oliver Vanrell. Ens deixà dia 28 de setembre a l'edat de 87 anys.

Bàrbara Ramon Oliver. Morí dia 28 de setembre als 79 anys.

NAIXEMENTS

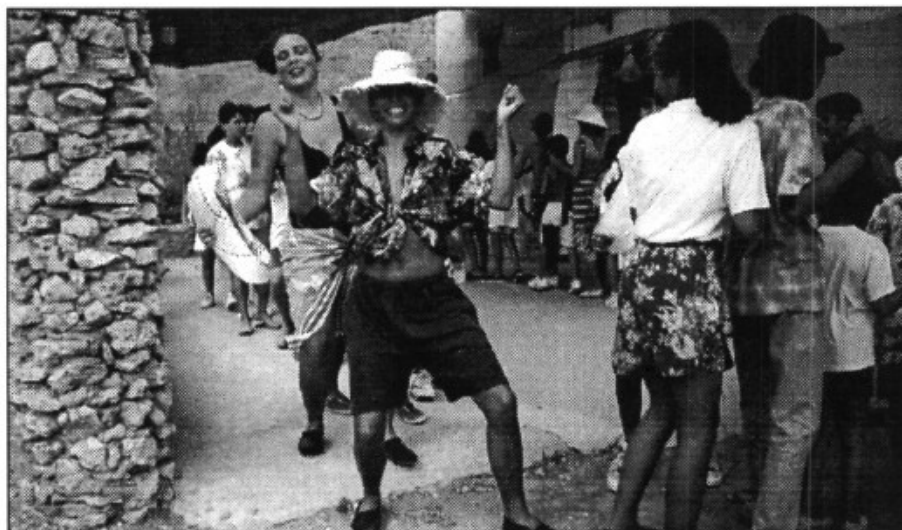
Antoni Jaume Fiol, fill d'Antoni i Margalida. Va néixer dia 10 d'agost.

Miquel Moya Pericàs, fill de Bernat i Maria Magdalena. Va néixer dia 19 d'agost.

L'ESPLAI INFORMA

Aquest estiu l'Esplai va dur a terme una colònia a Son Perdut durant una setmana i amb la participació de vint-i-cinc al.lots. La colònia consistia en un viatge amb avió a diversos països del món (Màxic, Xina, Egipte, etc...). Els al.lots s'ho passaren molt bé i si no, demanau-los per en Tutankamon, Guadalupe Montilla o Romario entre altres i ja veureu les històries que vos contaran.

Passant a un altre tema, vos hem de dir que el pròxim dia 1 d'octubre començarà un nou curs de l'Esplai Burot d'Algaida amb més monitors nous i altres sorpreses. El grup de monitors de l'Esplai ha organitzat un grup de joves de tretze a desset anys en què es faran acampades, excursions, ràpel i altres tipus d'activitats dirigides especialment a al.lots de la seva edat. Creim que aquest grup té molta importància per a l'educació dels al.lots d'aquesta edat, que és quan comencen a madurar.

Si vos voleu apuntar a l'Esplai podeu venir a fer-ho al local de Ca Ses Monges cada dissabte a les 16'00 hores. El preu és de 5000 ₧.

I finalment vos informam que hem dissenyat unes noves camisetes que es posaran a la venda el dia de Sa Fira d'Algaida al "xiringuito" que muntarem. Juntament amb les camisetes també vendrem coca i begudes per recaptar doblers per ajudar econòmicament l'Esplai, que falta li fa.

Vos esperam a tots.

ELS MONITORS

Ses escoles

HA COMENÇAT UN NOU CURS ESCOLAR

Encara no s'han acabat, quasi, les darreres calors de l'estiu i ja ens trobam, una vegada més, amb un nou Curs Escolar començat.

Bastants i significatives són les novetats que presenta aquest nou Curs, tant pel que fa referència als canvis de Professorat com per les novetats pedagògiques, culturals i recreatives que es pensen dur a terme.

Quan a l'aspecte del personal del Centre, ens trobam ambm nous alumnes, nous companys, noves il·lusions, nous projectes i amb unes renovades esperances davant el Curs que acaba de començar.

Tenint en compte els canvis que s'han produït i les noves incorporacions, la DISTRIBUCIÓ DE TUTORIES ha quedat de la següent forma:

EDUCACIÓ INFANTIL.

3 anys: Mª Helena garau Amengual (Coordinadora).

4 anys: Francisca Barceló Tomàs.

5 anys: Margalida Juan Taberner.

EDUCACIÓ PRIMÀRIA.

1r Cicle:

Nivell 1: Esperença Vaquer Vidal (Coordinadora).

Nivell 2: Francisca Capellà Mulet.

2n Cicle:

Nivell 1: Joan Monserrat Sastre.

Nivell 2: Joana Balaguer Galmés (Coord.).

3r Cicle:

Nivell 1: Aina Mª Vidal Adrover.

E.G.B. :

Nivell 6: Mª Magdalena Palmer Amengual (Coordinadora).

E.G.B. :

Nivell 7 A: Franc Jaume Vich.

Nivell 7 B: Miquel Munar capellà.
 Nivell 8: Andreu Gelabert Garí.
 Professor d'Educació Física: Antoni Bujosa Estarellas. (Coordinador).
 (De tots els nivells).

L'EQUIP DIRECTIU del centre està format per:

DIRECTOR: Gabriel Vich Miralles.
 CAPD'ESTUDIS: Joan Monserrat Salvà.
 SECRETARI: Andreu Gelabert Garí.

Pel que fa referència als ASPECTES PEDAGÒGICS, una de les novetats més destacades és que, durant el present Curs Escolar s'afegeix a la Reforma Educativa el Primer Nivell del 3r Cicle d'Educació Primària (l'antic Nivell 5è d'E.G.B.) si bé, per a quasi tots els efectes, aquest Nivell formarà una unitat que estarà íntimament lligada amb el Nivell 6è d'E.G.B.; constituiran més endavant, ambdós Nivells, el 3r Cicle de l'Educació Primària.

A més de confeccionar el projecte

Curricular del 3r Cicle d'E.P., al llarg del present Curs Escolar tenim previst revisar i modificar, si cal, els Projectes Curriculars elaborats els Cursos anteriors i referits a l'Educació Infantil, així com als Cicles 1r i 2n de Primària. Destaca, també, per la seva importància, l'empenta, quasi definitiva que s'ha de donar al Projecte Educatiu del Centre, així com, per altra part, la continuació dels Programes, començats el Curs passat, referits a Procediments i Tècniques d'Avaluació i a Acció Tutorial.

Per a dur a terme totes aquestes tasques, així com altres, també prou interessants, comptam, igual que el curs passat, amb la col·laboració i l'assessorament del Psico-Pedagog Ferran Ribot.

Pel que fa referència a les ACTIVITATS EXTRAESCOLARS, una novetat important és que el nostre Centre ha decidit participar, si és seleccionat per la Direcció Provincial, al PROGRAMA D'OBERTURA DE CENTRES EN

HORES NO LECTIVES, programa que té, com a principals objectius, per una part, mantenir els Centres Docents a disposició de la Comunitat educativa en general, durant un temps més llarg que l'horari lectiu i, per altra, complementar la tasca educativa mitjançant l'organització d'activitats de caràcter cultural, esportiu, artístic o d'estudi. Cal destacar, també, que per planificar aquest Projecte d'Activitats s'ha mantingut una reunió entre el Batle de l'Ajuntament (que ha firmat un conveni de col·laboració entre el MEC i el propi Ajuntament) una representació de la Junta Directiva de l'APA, el Bibliotecari Municipal i l'Equip Directiu del Centre. En aquesta reunió es va acordar que les distintes activitats s'organitzarien i desenvoluparien en col·laboració entre Ajuntament, APA i Col·legi, a més estarien obertes a la col·laboració i participació d'altres Entitats, encara que, sempre coordinades per Cap d'Estudis del Centre. Per altra part, es van acordar uns principis

que regirien la programació, es van marcar els objectius que es pretenien aconseguir, es van seleccionar possibles activitats (de les que, al moment oportú, es donarà la deguda informació) i es va fer una temporalització de les mateixes. Tota aquesta planificació va ser presentada, posteriorment, al Consell Escolar del Centre, que la va aprovar.

Ja per acabar, volem aprofitar per expressar el nostre agraïment més sincer a totes quantes Entitats col·laboren i ens ajuden, sigui de la forma que sigui, a dur endavant aquesta tasca tan delicada de la formació i educació dels nostres infants i així, entre tots, intentar fer una Escola més oberta, més nostra i més arrelada al nostre entorn.

GABRIEL VICH

NOTICIARI DE L'OBRA CULTURAL

Activitats del mes d'octubre:

Dia 15. SA FIRA.

-Inauguració de l'**EXPOSICIÓ DE FOTOS DE NOVIIS** a les 11'00 hores.

-**ASSEMBLEA GENERAL DE SOCIS** a les 20'30 hores. Ordre del dia:

1. Salutació.
2. Estat de comptes.
3. Projectes pel curs 94-95.
4. Precs i preguntes.

-**SOPAR DE GERMANOR** a les 21'15.

El dia de SA FIRA tenim previst realitzar una exposició de fotografies de noviis en el dia de les seves noces (fins l'any 1970). Perquè això sigui possible, demanam la vostra col.laboració: tots aquells que ens volgueu ajudar

i vos faci il.lusió veure exposada la vostra foto o la dels vostres parents, entregau-les de 16 a 18 h. de diumenge dia 9 d'octubre al local social de l'Obra Cultural d'Algaida (Bisbe, 4) o feu-les arribar a qualsevol membre de la junta directiva: Joan Mulet, Catalina Martorell, Jerònia Cañellas, Nofre Vannell, etc. abans de dia 12 d'octubre.

Dia 23 d'octubre

SES FITES

Excursió pel terme d'Algaida en bicicleta. Visitarem Son Serveret, Cas Beattet des Ras i Molí de Son Godó i de Son Campà. Ens guiarà en Miquel Fiolet.

Sortida a les 9'30 de Sa Plaça. Tornarem a dinar a Algaida.

Es pas Vermell

Dia :

Diumenge, 09-octubre-94

Sortida :

A les 08:45 h de Plaça

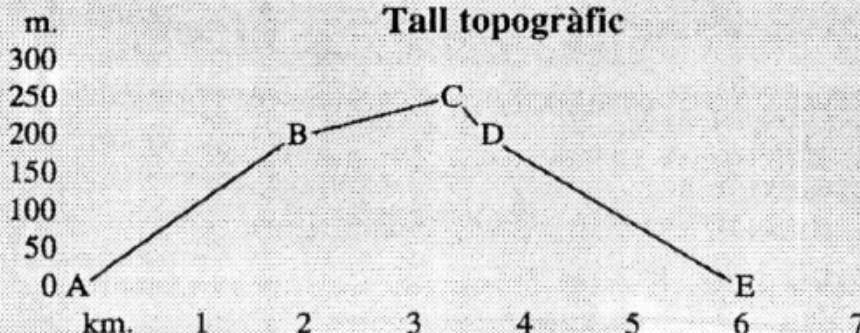
Organitza :

O.C.B. (Algaida)

Topònims

Port d'Andratx (A)
 Es Prat
 Ca Na Jaumoia
 Coll des Vent (B)
 Canal d'En Sastre
 Puig d'En Tió (271 m) (C)
 Pas Vermell (D)
 Punta Galinda
 Punta de S'Estaca
 Cala en Cunill
 Torre de Sant Elm
 Sant Elm. (E)

Tall topogràfic

Grau de dificultat

Curta, poca pendent, camí de pala i tirany de cabra bo de transitar.

S'ERMITA BIEL DE SANT HONORAT

No fa gaire temps caigué a les nostres mans un curiós llibret, encarregat per l'Ajuntament de Porreres a l'escriptor llucmajorer Josep Sacarés i Mulet, que serví de pregó a les passades festes de Sant Roc. Es titula "S'Ermità Biel de Sant Honorat" i ens descriu, després d'una breu introducció, els diferents perfils humans del món eremític i la seva evolució cap al monasticisme, incloent la història dels ermitans del Massís de Randa i les formes de vida monacals, des de l'antiguitat als nostres dies. Se centra després en les vivències de l'ermità Biel, que dona nom al llibre.

Gabriel Nicolau i Vidal va néixer el mes de juny de l'any 1833 a la vila de Porreres. De ben jove el posaren de porqueret i, més tard, de missatge a diverses possessions del terme porrerenc i del de Campos. Als trenta anys ingressà a l'ermita de Sant Honorat, cuidada aleshores per l'orde carmelita. Quan el Bisbe Cervera, l'any 1888, converteix l'ermita en lloc d'exercicis espirituals, dona permís a l'ermità Biel perquè quedi en companyia dels nous estadants de Sant Honorat, els Missioners dels Sagrats Cors, per mor de la seva avançada edat.

Avui queden ben poques persones que servin dins les memòries algun record de l'ermità Biel; però no hi ha dubte que fou un dels personatges més coneguts de la contrada fins ben avançat aquest segle. Es dedicava a captar per les possessions i pobles més apropats a Randa amb una capelleta de Sant Honorat penjada pel coll. Recollia llimosnes en espècies, figues, blat, fruites i tot quant pogués esser útil a la comunitat d'ermitans i, a canvi, entregava estampetes o goigs dels sants i brots de llorer beneïts.

Era il·letrat, no sabia llegir ni escriure; malgrat això, tenia una saviesa que admirava els seus interlocutors; coneixia la natura com pocs, les mudances de la lluna i la seva influència, per bé o per mal, sobre les persones, animals o plantes. Coneixia els núvols amb els seus noms particulars, les constel·lacions i els astres. En definitiva, era un dipositari de les tradicions orals del poble senzill que l'estimava per la seva bonhomia.

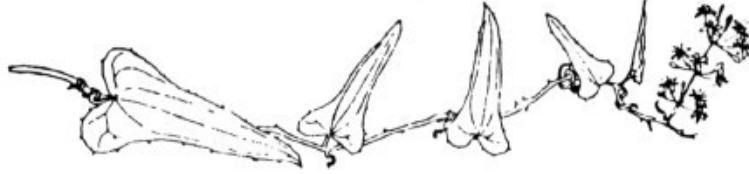
L'ANTIC ALJUB DELS ERMITANS. L'aljub per a recollir l'aigua, excavat a la dura roca de la muntanya, treball gegantí dels anacoretes.

L'autor conta diverses anècdotes que la tradició atribueix a l'ermità Biel, moltes d'elles saboroses. Aquí només en citarem una que contava el P. Gaspar Munar, que coincidí de jovenet amb el vell ermità a Sant Honorat. Deia que, a vegades, l'ermità Biel, quan entrava en èxtasi, posseïa el do de llengües: rallava en arameu i altres llengües estranyes, deixant bocabadats els altres frares.

L'ermità Biel morí a Sant Honorat quan tenia 85 anys, a les acaballes del mes d'abril de 1918, deixant per a sempre aquell estimat mirador situat damunt la penya Falconera, on havia viscut els 55 anys darrers de la seva existència. De llavors ençà, les seves despulles descansen al cementiri de Randa.

Les nostres plantes

El fonoll

Poques són les espècies vegetals, per ventura, que al llarg de la història hom n'hagi fet un ús tan divers com el fonoll. Aquesta planta ja fou utilitzada pels antics egipcis i durant la Grècia clàssica els farmacòlegs estudiaren i conegueren les seves virtuts. Durant l'època medieval la seva fama va augmentar, tal era la seva importància que els monjos benedictins, de la conca mediterrànea, on és endèmica, la dugueren a l'Europa Central, i els espanyols la cultivaren a les seves colònies d'Amèrica.

El fonoll, *Foeniculum vulgare* Miller, és una espècie de la família de les apiàcies o umbel·líferes. Totes les espècies d'aquesta família comparteixen una morfologia molt uniforme i característica, fet pel qual constitueixen una de les famílies més naturals, reconeguda ja pels botànics de l'antiguitat. Totes les espècies de les umbel·líferes són molt semblants i això fa força difícil la seva identificació.

Servirà d'exemple, per explicar les característiques de les umbel·líferes, el fonoll. És una herba d'arrel més o menys engruixida, tiges amb medul·la esponjosa d'entrenusos llargs i nusos marcats, les seves fulles són molt dividides i eixemplades i a la base foren una beina. Les seves flors s'agrupen en umbel·les - l'element més característic d'aquesta família -, aquestes són dobles, en les quals els radis de primer ordre -els de la

umbel·la- terminen en un verticil de radis de segon ordre -que formen umbel·lules- portadors cadascun d'una flor. Aquest tipus d'inflorescència dóna al fonoll una notable vistositat a causa del gran nombre de floretes que disposa juntes.

Floreix els mesos de juny i juliol i madura els seus fruits a final d'estiu i durant la tardor. En el llenguatge de les flors significa força.

Cal destacar com altres espècies de les umbel·líferes, la cicuta (*Conium maculatum*), coneguda per les seves propietats verinoses (emprat per Sòcrates), el fonoll marí (*Crithmum maritimum*) apreciat per les seves fulles que es menjan envinagrades i de gust semblant al del fonoll però més suau i lleugerament salat i la fonollassa (*Daucus carota*), encara que sigui per saber que la pastanaga és una forma cultivada de la fonollassa.

El fonoll és una de les plantes més comuns que pot arribar als dos metres i es troba a les vores de camí, als marges i als talussos.

El fonoll per ses voreres
se sol fer llarg i gruixat.
Jo en tenc un bocí sembrat
dins Sant Joan sa meitat
i la resta dins Porreres.

Però, quines són les virtuts i quins els usos que tanta fama li han donat?

De les seves virtuts, hom diu que en té mil, la principal i més coneguda és la carminativa, és a dir evitar o afavorir les flatositats gàstriques o intestinals i així ho diu aquest proverbi clàssic: *Semen foeniculi pellit spiracula culi*.

Altres virtuts són les diürètiques i aperitives, també excita la secreció làctea de les dones que crien i els seus fruits, quan es prenen en quantitat excessiva, poden provocar la menstruació. Posat damunt, fa fugir el mal de queixal.

Un dels principals usos que se n'ha fet, del fonoll, ha estat contra les inflamacions dels ulls, ja que aquest aclara la vista i és aconsellable rentar-se els ulls amb aigua bullida amb fonoll quan aquests estan cansats. La veneració del fonoll és tal que les mares rovegen fonoll i tiren el seu

alè als ulls dels seus fills, en la creença que, amb aquesta pràctica, preservaran els ulls d'inflamacions. Diu l'averany:

Fonoll i ruda,
fan sa vista aguda.

És usat també com a afrodisíac i per curar els porus de la pell i per tot tipus de pigues i clapes de la pell i també en la producció de perfums.

A Mallorca és corrent emprar-lo per fer anís, per salar olives, per fer figues forneres i, sobretot, per dos plats essencials de la cuina mallorquina: el frit i els caragols cuinats.

Com a amulet el fonoll té gran virtut contra tota mena d'encisos i embruixaments. **Joan Amades**, al seu llibre *Folklore de Catalunya. Creences*, diu que la tradició conta que quan la Sagrada Família caminava cap Egipte els van sortir el diable i un estol de bruixes i mals esperits que van rumiar tot el que sabien per fer-los perdre, però no van poder perquè Sant Josep portava a tall de vara una tija de fonoll, que va salvar-los del malefici i així, encara avui, portar a la butxaca fulles de fonoll guarda de mal donat, males mirades i de tot encís.

Per acabar una mostra del **Cançoner Popular** sobre el fonoll:

Fonoi dolç i fonoi agre,
fonoi de la gran dolçor.
Qui té fonoi i no en menja,
tot lo dia té tristor.

Es fonoll que teniu, tia,
l'heu de dur a s'amarador,
que a qualcú farà temor
i allà no n'hi faria.

Jaume Jaume i Oliver

NOTÍCIES DE L'AJUNTAMENT

PLA DIRECTOR SECTORIAL DE CARRETERES

Durant el passat mes de setembre el batle d'Algaida va tenir ocasió de parlar amb el Conseller d'Obres Públiques i d'Ordenació del Territori del Govern Balear Bartomau Reus sobre el Pla Director Sectorial de Carreteres i molt concretament de tots aquells aspectes que afecten el nostre terme municipal. Entre d'altres coses, el Conseller va assegurar al Batle que s'ampliaria el plaç otorgat als Ajuntaments per emetre informe, donada la importància de l'assumpte i que del plaç fixat aproximadament la meitat havia transcorregut durant el mes d'agost.

Anteriorment el Batle s'havia reunit amb els empresaris afectats per la desviació de la carretera de Manacor amb la intenció d'escoltar els seus punts de vista i per informar-los de l'estat de la qüestió. El Batle va fer arribar al Conseller la gran preocupació que par a aquests empresaris ha suposat l'esmentada variant, així com els impactes econòmics, urbanístics i ecològics que produeixen tant la que transcorre pel Nord com la planeja per l'Est.

El passat dia 29 de setembre el Cap de Carreteres de la Conselleria d'Obres Públiques i d'Ordenació del Territori, José Maria González Ortea, es va desplaçar a Algaida i es va entrevistar amb el Batle, gran part dels Regidors de l'Ajuntament, l'arquitecte municipal i l'enginyer de camins encarregat, per part de l'Ajuntament, de fer el seguiment de la construcció de la xarxa d'aigua potable i clavegueram.

El Cap de Carreteres, després de confirmar l'ampliació en un mes del plaç per emetre l'informe de l'Ajuntament, va explicar el punt de vista de Carreteres sobre la qüestió, el qual, més o manco, es podria resumir en el sentit que la desviació de la carretera de Manacor o variant Nord era més prioritària que la variant Est quant a execució.

Que des del Departament de Carreteres, a la carretera de Manacor era prioritari en primer lloc dotar-la a tota una sèrie de trams d'un tercer carril; en segon lloc, efectuar la variant de Vilafranca; i en tercer lloc, realitzar la variant d'Algaida, si bé pel que fa a aquesta darrera estaven disposats a estudiar les alternatives que presentà l'Ajuntament. Pels estudis que té el Departament de Carreteres, la carretera de Manacor està suportant un tràfic límit, que és d'una mitjana diària de 20.000 vehicles. Segons el representant d'Obres Públiques la variant planejada a Algaida és una bona solució des del punt de vista del Departament de Carreteres ja que ampliaria de forma important la capacitat de l'actual carretera, solucionant a més una sèrie de punts perillosos, encara que comprenia la postura de l'Ajuntament en relació a la problemàtica que significa deixar fora de la ruta tota una sèrie de negocis del poble.

Quant a la variant Est, va explicar que el Pla perseguia treure la circulació dels pobles i que aquesta responia a la intenció del nou planejament balear de carreteres de reforçar l'eix Inca-Llucmajor, reformant i millorant àmpliament les carreteres de Sencelles i de Llucmajor.

El Batle i Regidors, amb el suport dels tècnics municipals, explicaren al responsable de Carreteres que l'Ajuntament presentaria alternatives a les dues variants proposades per la Conselleria, amb la intenció de, si era possible, millorar ambdues vies sense perjudicar l'activitat econòmica algaidina.

Respecte a la variant Nord, o desviació de la carretera de Manacor, des de l'Ajuntament es manifestà que tal vegada es podria mantenir el mateix traçat de l'actual carretera si es creva una rotonda a la curva que va de Cal Dimoni a l'Hostal, més aprop d'aquest darrer restaurant, i que la carretera de Sencelles es desviàs a l'alçada d'on travessa l'antiga via del tren i, seguint més o menys aquesta, desembocàs a la carretera de Manacor mitjançant la rotonda anteriorment esmentada. D'aquesta forma, els vehicles que vulguin accedir a la carretera de Sencelles des del carrer Tanqueta o a la gasolinera ho haurien de fer a través de la rotonda, evitant l'actual perillositat del pas del carrer Tanqueta a l'actual carretera de Sencelles o al revés.

Aquesta rotonda podria donar, a més, sortida a la carretera de Manacor a una via urbana a través de les finques ubicades entre la Peugeot i Cal Dimoni, que unís la carretera de Sencelles amb la de Lluçmajor. L'antiga carretera de Manacor que transcorre per davant Can Mateu i antiga fàbrica Bonisa també podria desembocar a l'esmentada rotonda.

Quant a la variant Est, o unió de la carretera de Lluçmajor amb la carretera de Sencelles, els representants de l'Ajuntament exposaren la possibilitat que mitjançant les Normes Subsidiàries en tramitació es donàs una solució més urbanística a la mateixa i, per tant, que es traçàs una via de ronda per vials de nou traçat suficientment amplis per aguantar la circulació que es preveu i que milloraria l'actual l'actual situació, que és realment dolenta, ja que la travessia creua pel mig del poble, emprant alguna carreles que ni tan sols admeten el tràfic normal en doble sentit, com per exemple el carrer de Sant Joan. De totes formes, pareix important que Algaida se situï devora el nou eix que es vol crear d'Inca a Lluçmajor, des del punt de vista de l'activitat econòmica que pot representar.

El representant d'Obres Públiques va manifestar la seva voluntat d'estudiar atentament des d'un punt de vista tècnic l'alternativa plantejada a la variant Nord i, quant a la variant Est, va manifestar que si s'oferia una alternativa que respongués a les necessitats del tràfic segurament això faria que es retardàs durant molt de temps la seva construcció. Cal dir que inclús va aconsellar a l'Ajuntament que, en cas de fer una ronda urbana, se sol·licitàs ajuda a la Conselleria, ja que aquesta havia subvencionat obres parecudes a altres pobles, com per exemple a Lluçmajor.

L'Ajuntament en Sessió Plenària de dia 30 de setembre va acordar per unanimitat de tots els assistents sol·licitar de la Conselleria d'Obres Públiques i d'Ordenació del Territori l'ampliació en un mes del plaç previst per emetre l'informe, per tal de poder plantejar les alternatives municipals a les variants proposades per Obres Públiques.

Per altra banda, l'Ajuntament s'ha reunit amb els tècnics que redacten les Normes Subsidiàries d'Algaida per parlar d'aquest assumpte, així com també el Batle es va reunir amb els tècnics que redacten el Pla Territorial Parcial de la comarca del Pla de Mallorca per conèixer quines eren les seves impressions sobre el Pla de Carreteres en tot allò que afecta el Pla de Mallorca.

CONSORCI D'AIGUA PLA DE MALLORCA. EVAQUACIÓ D'AIGÜES FECALS

Les "acometides" o preses interiors d'aigües fecals tenen com a objectiu evacuar de l'interior d'una vivenda les aigües utilitzades, grises o negres, que es generen en tota activitat humana.

Està totalment prohibit evacuar conjuntament amb les aigües fecals les aigües de pluges provinents de les baixants de les canals o les aigües de pluges que es recullen als patis interiors.

Aquestes aigües en cap moment podran mesclar-se amb les aigües fecals ja que si això passàs hi hauria massa aigua a les estacions d'impulsió de les aigües fecals, així com una distorsió del normal funcionament de l'estació depuradora per arribar-li massa aigua.

L'escomesa interior ha de començar a l'entrada de la fossa sèptica i no a la sortida de la mateixa, ja que si no, l'aigua sortiria a la canonada municipal en estat de putrefacció i desprendria mal olor per tots els carrers del poble, fins i tot a la pròpia depuradora.

La fossa sèptica inutilitzada es recomana que es buidi de matèria orgànica, ja que en cas contrari seguiria generant metano que pot ésser explosiu.

Per dur a terme les obres de connexió de les xarxes interiors a la xarxa general s'ha de sol·licitar la corresponent llicència; així ho obliga la llei vigent, i, a més, això permet un seguiment i control rigorós de les cases que han efectuat aquesta operació.

L'Ajuntament vos informarà del moment en què es podrà començar a emprar la xarxa d'aigües fecals; mentrestant no es pot fer cap tipus d'abocament a la mateixa.

ESCOLA D'ADULTS

El present mes d'octubre s'inicien els cursos d'Escola d'Adults organitzats per la Mancomunitat del Pla; per a més informació vos podeu dirigir a les oficines de l'Ajuntament.

AIGUA

L'empresa CADAGUA, després de les sol·licituds de l'Ajuntament, aquest estiu ha realitzat un nou pou a la carretera vella de Lluçmajor a l'altura, més o manco, d'on desemboca el camí de Castellitx a la carretera actual Algaida-Lluçmajor (Son Radó).

ESCOLA

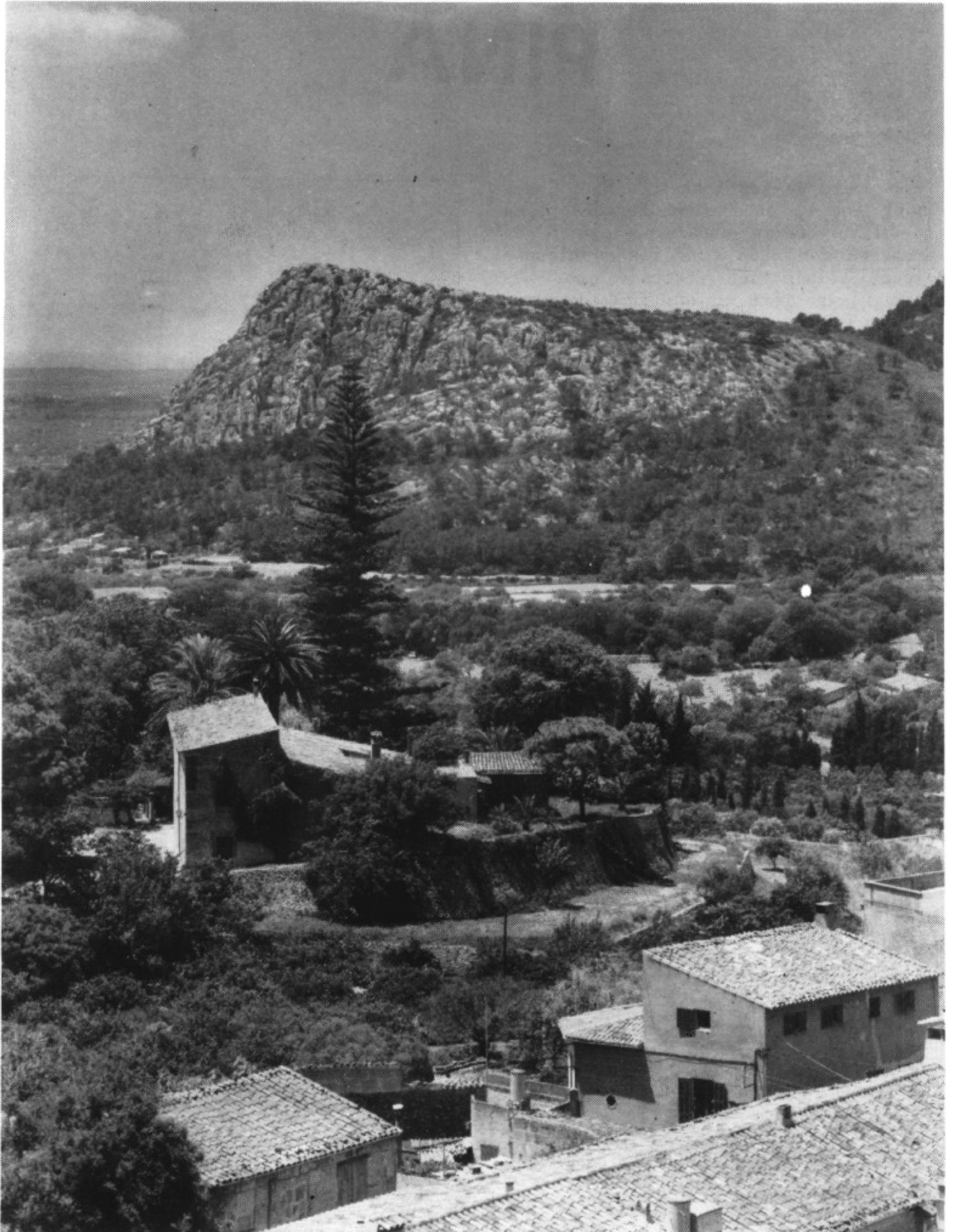
Davant l'inici del nou curs escolar, s'han realitzat, amb l'ajut del Ministeri d'Educació, obres de millora als serveis del col·legi Pare Pou, així com se n'ha creat un de nou per als professors. A més, s'ha dotat el pati de papereres noves i s'ha completat la instal·lació de bancs que feien falta.

FIRA D'ALGAIDA

Amb motiu de la celebració de la Fira d'Algaida de dia 15 d'octubre, el dia 14 sobre les sis de l'horabaixa hi haurà una conferència sobre medicina esportiva. D'aquest acte i de tots els altres de Sa Fira en tendreu coneixement mitjançant els pertinents programes.

AGRUPACIÓ FOTOGRÀFICA D'ALGAIDA

Fotografia de
Joan Capellà

PINA

Amb motiu de les festes de Sant Cosme i Sant Damià, en Bernat Servera i en Pere Oliver feren una exposició d'una quarantena de fotos i de restes arqueològiques talaiòtiques trobades per Ses Moles. L'exposició es va fer al local social i va ser un èxit total: moltíssima gent, tot el poble, acudí a veure-la; va contribuir al lluïment el tema monogràfic que escolliren, "Ses Moles", una cptrada de Pina de terra prima, amb moltes tanques i gran balquena de pedres i arquitectura popular relacionada amb aquest element: la pedra. Bé, crec que amb l'escrit que presentava l'exposició en tendreu una clara mostra, i molt encertada, del que pretenien i que, al meu parer, han aconseguit de sobres. des d'aquí els volem donar l'enhorabona i animar-los a que continuïn per aquest camí.

Per cert que la glosa que encapçala el seu escrit té versions contràries:

A Pina tot és pinar,
no hi ha roques ni enclètxes,
per això és que los Sants Metges
hi volgueren habitar.

L'altra versió, més coneguda, diu:

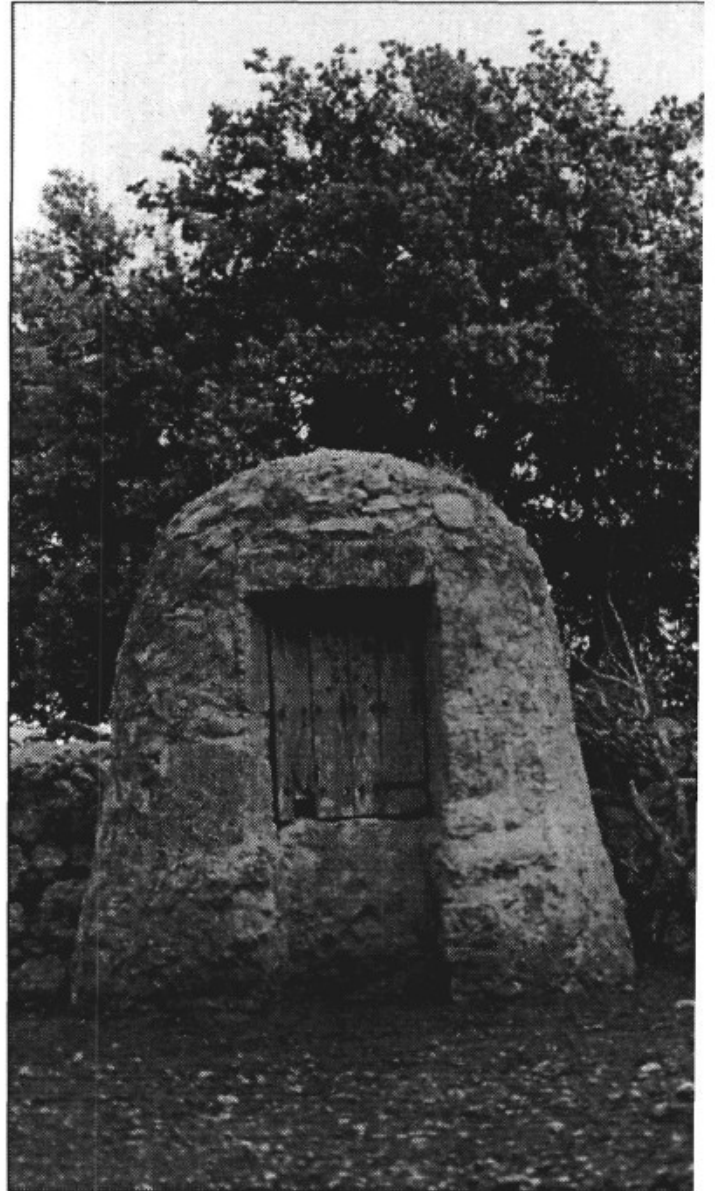
A Pina no hi ha pinar,
tot són roques i enclètxes,
jo no sé com los Sants Metges
hi volgueren habitar.

Durant la festa, a més de l'exposició que hem comentat, hi va haver la tradicional missa concelebrada per capellans de Pina o que hi estan relacionats per haver-hi viscut; també es va celebrar el tradicional homenatge als vells amb un refresc per a tot el poble amb molta animació i bulla.

Aprofitam per donar els molts d'anys a tots els pineros.

DEFUNCIÓ: Dia 9 de setembre va morir na Bàrbara Pericàs Pujol a l'edat de 60 anys. En pau descansi.

XESC OLIVER

Cisterna de cap-rec de Sa Mola
de Can Norat

ROQUES, CLAPERS I ENCLETXES: SES MOLES

A Pina només hi ha
roques, clapers i encletxes.
Jo no sé com los sants Metges
hi volgueren habitar.

Aquesta glosa del Cançoner Popular que fa referència a Pina, molt bé podria relacionar-se amb un indret del nostre poble que tots coneixem per Ses Moles.

La gran talaia natural que formen Ses Moles domina totes les valls dels Baixos de Pina. Té al migdia el puig de Randa com a punt de referència i està envoltada de timbes amb roques coves i encletxes.

La seva privilegiada situació i el fet que el comellar de Pina antigament fos un aiguamoll el convertien en un lloc propici per a la pastura del ramat, la caça i fins i tot l'agricultura. Per aquesta raó no ens ha d'extranyar que s'hi establissin els primers pobladors de la nostra illa; prova d'això en són les coves que hi ha als seus voltants: cova des Pa, cova des Negret, cova de Marina, cova des Capellà, cova de S'Encletxa, cova de Ses Someres o de Sa Columna, on encara es poden trobar restes de ceràmica pre-talaiòtica i talaiòtica.

Aquests primers pobladors, amb el temps, habitaren els poblats que construïren davant les coves des Pa i des Negret (Poblat de ses Coves). Construïren altres poblats en llocs més elevants i per això més adients per a la vigilància, com és el cas del poblat emmurallat de Ses Tanquetes, el de Ses Moles (Mola de Can Xineta) i el de Sa talaia de Can Palem. Als seus voltants i com a elements indispensables per a la subsistència, hi brollaven dues fontetes: fonteta de Marina i fonteta de Son Corró de Cas Cabrer.

Desgraciadament de totes aquestes restes prehistòriques no en queden més que els fonaments i gran quantitat de fragments de ceràmica.

Segons algunes fonts aquestes terres primes poblades d'alzines, ullastres i mates foren terrenys comunals. El 1736 el Doctor en Dret Civil i Canònic Pere Joan Fàbregues Inquisidor General, propietari de Son Cervera ho va establir. Poques foren les famílies pineres que no hi compraren un bocí.

Les roques, els clapers, les mates i els ullastres foren substituïts per marges de pedra seca, barraques per al bestiar, casetes i cisternes per emmagatzemar l'aigua de pluja. També hi sembraren ametllers, figueres i garrovers.

Aquesta exposició vol retre un homenatge a tots aquells que amb el seu esforç, la suor i la seva constància feren que aquest indret del nostre poble es convertís en uns dels paranys més singulars de la nostra comarca, tant per la seva vegetació com per les edificacions de pedra, que val la pena conèixer i estimar abans que es facin malbé.

BERNAT SERVERA I PERE OLIVER

PINA, SETEMBRE DE 1994.

PENSAMENTS EN VEU ALTA

Què tenen en comú en Rafel Antich i en Manolo Escobar ?

-Mem si jo endevinam.

-Així en fred ... -em direu-

Si llegim l'entrevista que en Rafel fa a un fotògraf a l'últim número del nostre Saig, a la pàgina 15, veurem que com a darrera pregunta li planteja tres "temes", i ho fa de la mateixa manera que hem sentit, durant temps, l'esmentat cantant "folklòric". (Recordau ? ... "el vino y las mujeres ...").

Si una persona, com en Rafel, sensibilitzat per certs temes (que jo conegui) com són: la ceràmica popular, la fotografia, el fet d'estimar aquest poble que, actualment, ens és comú, etc, no s'ha adonat encara que:

1.- LES DONES SOM PERSONES.

2.- El tabac, la cervesa, el vi, la marihuana: NO!

Crec que ell s'ho perd. No ho trobau?

ELISENDA, setembre 1994

GALERIA DE PERSONATGES IL·LUSTRES

ESPORTS

FUTBOL

Primera Regional.

L'equip representatiu del nostre poble, pel que fa al futbol, ha començat el campionat malament.

Ja al primer partit, dues expulsions i derrota per 2-6, que provocà la substitució de l'entrenador Tòfol Ors.

La contractació d'un nou entrenador, la reincorporació de jugadors que per un o altre motiu no jugaven i el fitxatge de nous elements per reforçar l'equip són les mesures que la directiva d'en Joan Mut ha emprès cercant la recuperació de l'equip.

Tan sols un emperò: aquestes mesures s'haurien de prendre a la pretemporada i no esperar que les situacions siguin forçades pels aconteixements.

El nou entrenador de l'Algaida és en Joan Reynés, jove entrenador procedent de Son Ferriol, que espera fer una bona temporada.

Els resultats de 1ª Regional han estat:
Algaida-Rotlet 2-6
Platges Calvià-Algaida 2-0
Algaida-Porreres 3-0
Escolar-Algaida 2-0

Juvenils

Pel que fa al futbol base, el primer equip que ha romput el foc ha estat el dels juvenils, per cert amb no gaire bon peu ja que van perdre amb el Consell (2-6) després d'una primera part molt igualada.

Esperam que aquest equip millori, després de no participar al campionat des de fa un parell d'anys.

Durant aquest mes d'octubre tots els equips de futbol base comencen les seves respectives competicions i, com és habitual, vostredrem informats.

Veterans

L'equip de Veterans d'Algaida, després de la tercera jornada, encara no sap lo que és un punt:

Son Oliva-V. Algaida 4-1
Llombarts-V. Algaida 1-0
Son Canala-V. Algaida 5-2

ESCACS

Al Torneig d'escacs disputat el passat mes de setembre a Maria de la Salut dins les festes del poble el Club d'Escacs d'Algaida quedà en quarta posició; això sí, hi havia quatre participants. Com diuen els animosos integrants de l'equip, l'important és participar i aprendre cada dia més davant jugadors de categoria.

En aquest torneig, i dins categoria infantil, en Joan Crespí "Gina" quedà en sisena posició. Molt bé per en Joan ja que és el seu primer torneig.

També hem de dir que enguany l'equip participarà al campionat de Mallorca i començarà per disputar la competició a nivell individual per després participar a la lliga per equips.

Demoment no estan definits els integrants de l'equip, però de totes maneres els diumenges horabaixa estau tots convidats a participar als entrenaments al local de l'Obra.

CICLISME

Com tots els anys, dia 4 de setembre es va celebrar la pujada en bicicleta a Lluc des de Sa Plaça d'Algaida, organitzada pel Club "A poc a poc" amb la col.laboració de l'Ajuntament d'Algaida.

Sortiren a les 9 cap

a Lluc, però a causa de les inclemències meteorològiques els cicloturistes acabaren refugiant-se de la pluja a una porxada de Pina i retornaren a Algaida. Malgrat que no arribaren a Lluc, no es privaren de la gran berenada que es va celebrar a la portassa de Can Felip "Llubiner", donant fi a la temporada cicloturista d'aquest any.

El club vol agrair la col.laboració de l'Ajuntament d'Algaida, dels municipals, Guàrdia Civil, comerços, bars, bancs i socis d'Algaida.

COLOMBÒFILA

El Club Colombòfil d'Algaida comença la temporada 94/95 amb la participació al II concurs de colomins del grup Mallorca.

Aquesta prova consta de tres amollades des d'Eivissa i una de Calpe (Alacant).

Els integrants del Club d'Algaida participaran amb l'aportació dels millors colomins novells any 94.

La primera prova des d'Eivissa serà dia 22 d'octubre, continuant cada dissabte les diferents amollades.

Recordam als interessats del món dels coloms que per participar es posin en contacte amb el president del Club Fco. Llamas. Tl. 12.52.78.

VOLEIBOL

Èxit algaidí al campus de voleibol de Son Servera:

El passat mes de juliol (del 20 al 26) es va celebrar a Son Servera el 1er. campus de voleibol i va finalitzar amb un concurs de "saques" en què es valorava la precisió de juga-

dors i jugadores.

La campeona del concurs (22 participants) va ser l'algaïdina Cati Cerdà que va haver de menester 25 servicis per guanyar a la subcampeona que va ser la pinera Cristina Farrús, fent gala totes dues d'una punteria, seguretat i control que va admirar tots els assistents.

Dues algaidines a la concentració nacional infantil de Guadalajara:

Un grup de 10 jugadores, les millors i més altes de les Balears, va acudir a la concentració nacional infantil del 9 al 16 d'agost a Guadalajara. Del nostre poble hi havia una representació formada per dues jugadores i pel mateix seleccionador balear que a la vegada és l'entrenador de les nines, n'Andreu.

Es va fer una setmana d'entrenaments de 3 hores diàries així com proves físiques i els membres de la Federació Espanyola observaren les possibles jugadores en un futur prò-

Colom de dos anys propietat de Francisco Llamas.

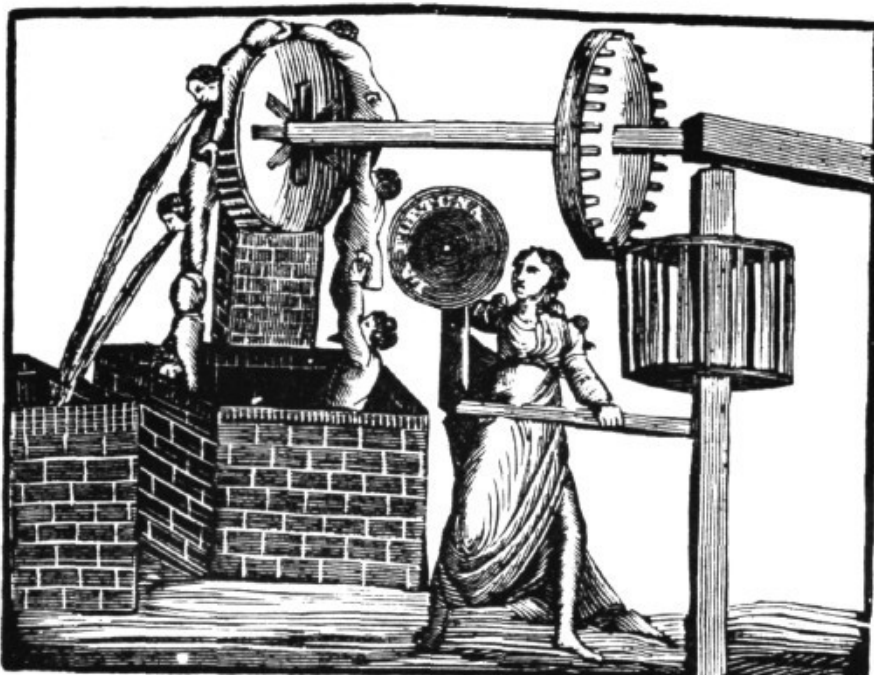
xim de la selecció espanyola. Les nostres jugadores demostraren un gran nivell.

Equips de voleibol. Temporada 94-95:

El C. V. Algaida ha començat el mes de setembre la preparació tècnica dels equips per a la propera temporada després del des-

cans estiuenc. Segurament hi haurà equip femení en totes les categories. Recordam que l'equip infantil federat és el campió de Balears d'aquesta temporada passada, títol aconseguit a Ciutadella.

JOAN TROBAT

Boix original de la col. Pau Andreu

ACTA DE L'ASSEMBLEA GENERAL EXTRAORDINÀRIA DELS SOCIS DEL C.D. ALGAIDA

Reunits en Assemblea, al Saló de Sessions de la Casa de la Vila d'Algaida, en el dia d'avui, vint-i-tres de setembre de mil nou-cents noranta-quatre, essent les 22,30 hores, d'una part i com a membres i representants de la Junta Directiva, els Senyors:

Joan MUT TROBAT, President
Joan Antoni SÁNCHEZ ROMERO, Tresorer
Antoni SITJAR GOMILA, Comptador
i els Vocals Srs.
Jaume BALAGUER ROTGER
Guillem NICOLAU FONT

i Jaume JAUME OLIVER, que com a Secretari del Club redacta l'Acta, i de l'altra part els Srs. Socis del Club, comença l'Assemblea segons l'ordre del dia que figura en la convocatòria:

L'únic punt de l'ordre del dia és la modificació dels Estatuts del Club: normalitzar el nom de l'Entitat i dels seus Estatuts.

El President del Club Sr. MUT TROBAT explica als socis assistents els motius, que figuren a la convocatòria, pels quals el Club entén que és necessari normalitzar el nom de l'Entitat i dels seus Estatuts.

Després d'aquesta explicació es fa la votació i per unanimitat de tots els socis assistents queda aprovada la modificació dels Estatuts del Club. En conseqüència el nom de l'Entitat passa a ser **CLUB ESPORTIU ALGAIDA**.

Després de la votació, demana la paraula el soci del Club D. Joan Agustí GARCÍAS ANTICH i demana que figurei a l'Acta les gràcies de tots els assistents al Secretari del Club per la seva feina en la normalització del nom i dels Estatuts del Club. La proposta és acceptada per unanimitat.

Una vegada aprovat l'únic punt de l'ordre del dia, la Junta Directiva del Club s'adreçarà a la Federació Territorial Balear de Futbol, per a què, segons el Reglament, el nom del Club passi a ser **CLUB ESPORTIU ALGAIDA**.

No havent altres punts a tractar, essent les 23,15 hores, es dóna per acabada l'Assemblea de la qual com a Secretari aixeco l'Acta que signo amb el vist-i-plau del President i tres socis del Club que donen fe i expressen la seva més absoluta conformitat.

COMUNICAT DEL **PSM**

ESQUERRA NACIONALISTA

L'Agrupació del PSM d'Algaida, molt preocupat pel Pla de Carreteres, sobretot pel que respecta a Algaida, després d'haver-lo estudiat amb atenció, hem arribat a una sèrie de consideracions que tot seguit vos exposam.

A més, sol·licitàrem al senyor batle que convocàs una reunió de tots els partits i agrupacions polítiques amb representació a l'Ajuntament d'Algaida, per tractar aquest tema i en la mesura que fos possible, redactar un informe i adreçar-lo a la Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori.

Pensam que abans de la redacció de qualsevol pla de carreteres, és prioritari redactar unes directrius d'ordenació del territori i un pla de transports. Una vegada més s'ha començat la casa per la teulada.

Pel que fa referència a la carretera de Manacor, deim NO al nou traçat proposat al Pla General de Carreteres (actuació des de Sa Talaieta fins al pont de Cabrera). Però, Sí creim necessari i urgent una actuació contundent i eficaç en el tram de l'actual carretera al seu pas per Algaida i als principals accessos, per tal de solucionar el problema de visibilitat dels accessos al poble a la carretera i viceversa, i així facilitar una millor i més fluida circulació.

Respecte de la desviació que el Pla general de Carreteres proposa de la carretera de Lluçmajor, la consideram totalment desmesurada per: la densitat del trànsit; per la destrucció de l'espai verd i protegit d'Es Porrassar i per acondicionar el futur desenvolupament d'Algaida. Ara bé, com que consideram que el trànsit pesat (autocars, camions, etc) no han de circular pel casc antic del poble, veim que la solució és a les Normes Subsidiàries (actualment en fase d'avanç), que així ho contemplen en part, i en aquest sentit la nostra agrupació va presentar una al·legació que contemplava la creació d'una circumval·lació urbana per tal de solucionar aquest problema.

La modificació de la carretera de Manacor, conjuntament amb la desviació de la carretera de Lluçmajor, creim que podrien ocasionar que el nostre poble es convertís en una autèntica ciutat dormitori per la seva proximitat a la capital, amb totes les conseqüències que això provocaria: pèrdua d'identitat, de tradicions ... i, en definitiva, una degradació de la qualitat de vida.

Per acabar, pensam que en un Pla per l'any 2000, i en el temps que vivim on les alternatives ecològiques hauriem d'esser molt tengudes en compte, no es contempla la creació de carrils per bicicletes, si tenim present que aquestes cada dia més usen les carreteres de la nostra illa.

Algaida, a 20 de setembre de 1994
Agrupació local del PSM

"ES PORRASSAR" FA COMEDIES

L'estrena, el dia de Sant Jaume, del segon muntatge del grup de teatre d'Algaida ES PORRASSAR -"Molta feina i pocs doblers" de Joan Mas- fou un vertader èxit que tornaren a repetir a Randa, per les festes. Cal dir que no sols han actuat dins el nostre terme, sinó que ja han fet sortides, concretament a la barriada de Génova.

Tant "Molta feina i pocs doblers" com "Mon pare és un bon partit" d'Antoni Mus, que fou la primera que estrenaren, l'any passat a les festes de Randa, són dues obres que han agradat molt al públic que ha passat unes estones divertidíssimes, amb veraders esclats de riure, veient la representació que en feien els nostres actors.

La trajectòria d'aquest grup de teatre és curta però amb molta d'experiència perquè molts dels seus components ja havien fet teatre abans de formar part d'ES PORRASSAR. Són un grup d'amics que tenen molta d'afició, que s'ho passen bé assajant i representant i no desitgen altra cosa que el públic s'ho passi igual de bé que ells. Bé, mentida, tenen molts de desitjos: que s'hi incorpori gent jove, que aviat puguin disposar del saló d'actes del nou edifici de serveis socials de l'Ajuntament i poder realitzar, amb èxit, el següent muntatge, que tenen previst que sigui una obra d'un autor algaidí, en Pere Capellà, que podria ser o "Sa pesta" o "El Rei Pepet".

Desitjam al grup ES PORRASSAR llarga vida i molts d'èxits.

CORRESPONDENCIA AMOROSA (ANY 1789)

18 de febrer de 1789. Eren els moments en què es congriava la Revolució Francesa que es clataria aquest mateix any; estaven a punt d'esdevenir-se uns fets que canviarien la història de la Humanitat. Mentrestant, a Algaida, n'Antoninaina Fiol escrivia una carta apassionada al seu estimat Francesc Mulet, "cara de clavell hermós", respectant en tot moment, això sí, el tractament de vostè. N'Antoninaina, pel que es dedueix, era una dona resolta, vehement, enamorada i amb vena de glosadora, que oferia a en Francesc "de ma persona la clau".

És una carta que hem trobat a l'Arxiu de Can Mulet i que transcrivim modernitzant-li l'ortografia. Com que la humitat i els "Lepisma Saccharina" (uns peixets que es mengen el paper) han fet la seva feina, hi ha passatges no gaire clars.

Algaida 18 de 1789 febrer.

Volgut i mi estimat Senyor Francesc Mulet: voldria que estes quatre lletres el trobassen en perfecta salut que jo desig; la mia és bona, gràcies a Déu, i em som alegrada molt de saber notícies de vostè i sabrà que m'és molt més doblada estar apartat de la seva presència que vostè de la meva, i si em veu algun dia a Ciutat que no estiga interessat que jo faig compte d'anar-hi i no sé quan i solament no hi 'niré per a les meves feines, més hi 'niré per veure'l que per altra cosa, i si m'estigués bé hauria venguda dos dies la setmana. Perquè los metges que hi ha a Algaida no em donen gust i en sebre ninguna persona qui estiga malalta ja pens en vostè perquè pens que em visitaria algun dia si estava a Algaida, senyor metge, si era en es seu gust, i no és possible contar la pena que he tinguda amb aquesta carta que m'ha enviada, i pena vaig sentir quan mamare se morí, però més grossa la vaig sentir quan se'n va anar d'Algaida.

Per ningú us puc enviar sa pena que pas per vós, cara de clavell hermós, no cal estar consirós si haurà criats mals majors, perquè el camp de mes amors sempre està a vostron manar, conforme es paper ja ho diu, el meu cor està vatiu des que vostè se'n va anar. Vostè m'ha enviat a dir que tanta pena passau

que com adormit estau que fins i tot somiau del vespre fins al matí. També el vull advertir que ja no estarà per mi i que vostè pot tenir de ma persona la clau; si no el puc alcançar el meu viure haurà acabat i vostè sabrà, estimat, que si amb altri el veig casat ningú tornaré mirar, per monja em faré tancar, que ja sabré això com s'usa i així no tendré excusa de tornar-me enamorar; tan poca n'és ma alegria que el meu consol és plorar; des que vostè se'n va anar a Ciutat a estudiar no em som poguda alegrar una hora com més un dia que si alcançar-lo poria a Lluc peu descalç 'niria, veja si és fort mon pesar. Vol veure si estic absent, es meus treballs si són grossos, que es moll que tenc dins als ossos d'amor en fan sentiment del gran dolor que patesc, i vostè és causa, Francesc, de tanta pena i turment; tan gran és la pena mia, no sé amb què la compar, com un vaixell que va en mar qui no té port nit i dia, el sol és qui fa sa via, algun se queixa d'amors, com serem plegats los dos li diré la pena mia, jo qui seré la encupada, servir-lo com a criada i no altri, vida mia.

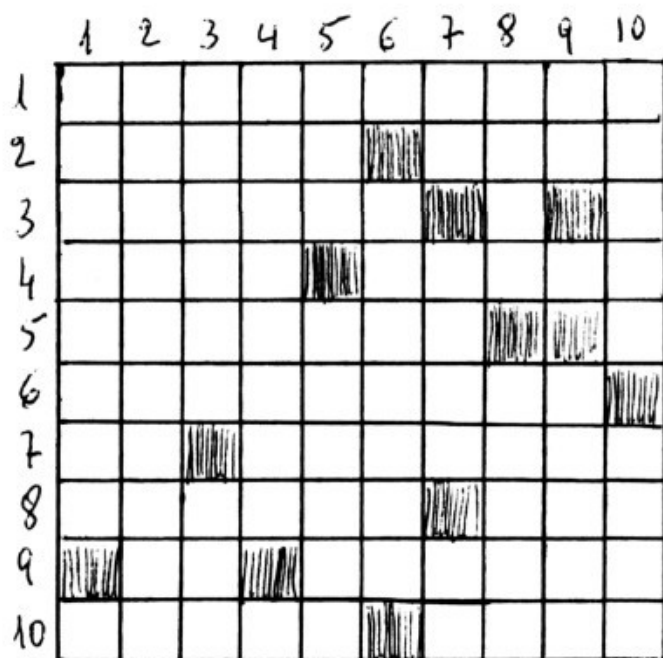
No dic més per a no cansar-lo, reba moltes memòries de part meva i de la qui feia de vella, de na Molinera i en Pere Gener.

Al Senyor Francesc Mulet. Senyora Antoninaina Fiol, qui desitja més veure'l que escriure-li.

Per la transcripció

PERE MULET

PASSATEMPS

EBBAMBOLON
DSEIALECCT
AOTRAMIOEC
CFZUUTDULR
OCOAPADAPO
NVLEBIRFMX
AUTUARDNIT
TOREJSSIXO
TTIBAITERT
RLICEBMIAL
EVIIDIOTAS

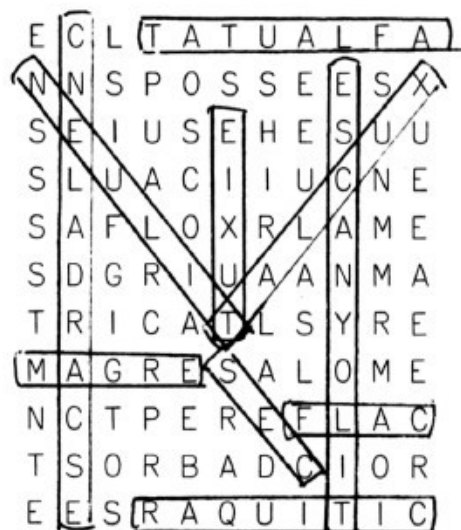
Sopa de lletres

Es tracta de localitzar deu sinònims de "beneit". Amb les lletres que vos sobrin podreu llegir un pensament de Joan Fuster.

Horitzontals: 1. Topònim d'Algaida. 2. Ombrívola, fosca. Esposa d'Abraam. 3. Senyoria, poder. Roentgen. Mil. 4. Amaga, oculta. Infern, bàtratre (al revés). 5. Al·lucinació, il·lusió. Triti. 6. Impropedents. 7. Tàntal. Desusat, antiquat. 8. Trempat, afinat. Soldat de cavalleria lleugera. 9. Gairebé cinquanta. Figurins, elegants. 10. Corba, curvatura. A la part alta.

Verticals: 1. Pederasta, homosexual. Cinc. 2. Execració, aversió. 3. Brancatge. Ni jo ni tu. 4. Revolucionari, activista. Temperatura. 5. Contracció del mot casa i l'article. Tesada, estirada. 6. Oxigen. Conjunt d'aliments que ingressen a l'organisme per via bucal. 7. Article personal. Ciutat americana on és fàcil divorciar-se. Neodimi. 8. Àcid, avinagrat. Madur, crescut (al revés). 9. Dóna. Cinc. Morades (al revés). 10. Equipat, fornit. Degustació, prova.

Les solucions als mots encreuats les trobareu a la pàgina 31.

Solució a la passada sopa de lletres
Una vegada localitzats els deu sinònims de "prim", podeu llegir: "Els possessius: heus ací unes formes gramaticals realment pertorbadores" (Joan Fuster).

L'EFECTE BUMERANG

A Son Ferriol, pintat en una paret, podíem llegir.

"GASOLINERA NO". La benzinera està feta i el rètol de protesta s'ha convertit en indicador simplement pel fet d'esborrar el NO. Un típic exemple d'EFECTE BUMERANG.

Fa anys (molts) m'explicaren i em varen fer veure unes pel·liculetes referents a:

EL SENYOR "NO"

EL SENYOR "SÍ"

Ambdós a causa del seu mal cap patien la síndrome de l'EFECTE BUMERANG: ELS FEIA MAL EL CLATELL (!). Un amic i company d'aquells temps de forma més directa i sense tantes pel·liculetes i experts en conductisme ho va definir: "... tenen diarrea mental".

Ara podeu pensar A QUÈ VE TOT AIXÓ! La veritat és que un motiu en concret no hi és, més bé és un clima que hom respira. EFECTE BUMERANG (de fora vengueren i de casa em tragueren: deixi'm passar, per favor! i s'hi queden), tot s'arreglarà i no s'arregla res... El que hem dit abans i ho tornem a repetir: UN CLIMA. Hi ha una àmplia tipologia de tipus d'efecte bumerang i rep tothom; els polítics en les urnes, aquesta por els en fa fer de coses i coses... Mes el bumerang, com el carter, sempre torna.

VATDIARREA

NOTICIARI

MOLÍ D'EN XINA

L'Associació Cultural del Molí d'en Xina organitza durant aquest curs 94-95 un ric programa d'activitats que comprèn un ampli ventall cultural. Avui destacarem el curs que amb el títol "L'expressió plàstica: concepte, mètode i tècnica" organitza dins el programa "Universitat Oberta" de la U.I.B. El curs es realitzarà al Molí d'en Xina del 4 d'octubre al 29 de novembre en sessions setmanals de tres hores. Dirigit per Víctor Andreu, el curs s'adreça a totes les persones, amb preparació artística o no, que sentin inquietud per conèixer l'expressió plàstica i potenciar tots els aspectes conceptuals, metodològics i tècnics que la puguin ampliar. L'objectiu és, per tant, iniciar-se en el coneixement i la pràctica de l'expressió plàstica sense limitacions d'especialista, donant prioritat a la capacitat individual de generar formes integrant concepte, mètode i tècnica.

PLUVIOMETRE

Ja era ben hora que poguéssim comentar unes plogudes de consideració; aquest mes de setembre, sobretot al final, ha resultat molt positiu ja que ha plogut una quantitat d'aigua respectable -92'5 litres- i d'una manera que la terra ha aprofitat cada gota. Esperem que aquest començament de l'any agrícola continuï i no sigui com l'any passat. No oblidem que l'aigua és riquesa.

Gloses sobre s'aigua

Quan era jove passava
s'aigua per tots es torrents
i es meus divertimets
crijava en es quatre vents
que ho és de fresca i clara!

Si en s'hivern molt plovia
tots ets alballons rajaven
ses síquies s'alimentaven
de ses sobres que hi havia.

Durant es temps des segar
per tot aigua agafàvem,
així sa set mos calmàvem
no la fèiem visurar.

Rentadores no hi havia
mos havíem d'espavilar
s'aigua anàvem a cercar,
amb un poal amb sa mà,
dos o tres pics cada dia.

Amb sos peus dins un ribell
quasi sempre mos rentàvem
amb un pedaç mos eixugàvem
i quedàvem com un ramell.

Fora tinta ni paper
perquè tenc bona memòria
així s'acaba s'història
de s'aigua des temps primer.

Si no mos plou aviat
serà trist i poc de veure
un tassó d'aigua per beure
serà molt apreciat.

Maria Amengual
"Merris"

FOTO ANTIGA

Grup de dones (i donetes) del Call Vermell retratades davant l'hotet de Can Fiolet devers l'any 1926. Són, d'esquerra a dreta: Madò Margalida de Can Delomo, na Maria Fiolet, na Margalida de Can Delomo, madò Damiana d'Es Porxo i madò Maria de Sa Basseta.

Com que l'agricultura cada cop esdevé més eficient, se necessiten manco productes per a un nombre més gran de consumidors. Per aquest motiu el nombre de pagesos baixarà i se produirà una reorganització de l'agricultura. No sé si això és bo o no. Es tracta d'un procés lògic de l'agricultura moderna. No dic si és positiu o no. Jo pens que en la nostra naturalesa som lògicament, conservadors, sobretot els pagesos, que se troben lluny de la ciutat i els canvis. Es té por dels canvis. però, en aquest mercat, en aquest món, els canvis i l'evolució formen part de la societat. El que és clar és que el camp mallorquí no pot continuar així com està.

Quins consells donaries als agricultors ?

Bé, si els volen, els diria que s'ha de fer el que demana el mercat. Si es vol sobreviure en aquest mercat d'agricultura s'ha de produir amb eficàcia. Això vol dir fer dos o tres cultius llargs i ben fets (especialització). En molts casos caldrà pensar a introduir hivernacles o tunels. És l'única manera d'afrontar les exigències del mercat actual, que demana: quantitat, qualitat i continuïtat. El problema és, que això no se pot fer sense rotació de terres; no es pot pensar a fer monocultiu durant

diversos anys i per tant cal plantejar-se la possibilitat de llogar terres a fi d'anar canviant.

Quina opinió tens de la utilització massiva de pesticides ?

En principi l'ús de pesticides destrueix l'equilibri natural. però ni hi ha alternatives millors. Aquí hi ha poc control sobre l'ús de pesticides. L'agricultor hauria de ser conscient sempre que els productes tractats són per mejar, i per tant n'hauria de controlar l'ús.

La idea de la "lluita integral" crec que és el més viable. Aquesta se basa en la prevenció i utilització de solucions naturals, com ara insectes paràsits de plagues, i una organització dels tractaments fitosanitaris a nivell comarcal amb un control continuat i estricte.

Què opines de l'agricultura biològica?

produeix gènere, però amb poca quantitat. És molt difícil de dur a terme de forma pura perquè estem molt condicionats pel mercat, les finques veïnes, ...

Som més partidari d'una lluita integral.

T'agrada viure a Algaida ?

Si, m'agrada molt. S'hi està molt tranquil.

Maria Pia Verger Fransoy

Solucions als mots encruats

Horizontals: 1. Sa Raconada. 2. obaga. Agar. 3. domini. R. M. 4. omet. nreva. 5. miratge. t. 6. inadients. 7. Ta. obsolet. 8. acerat. ulà. 9. IL. dandis. 10. volta. dalt.

Verticals: 1. sodomita. V. 2. abominació. 3. ramera. ell. 4. agitador. t. 5. can. tibada. 6. O. ingesta. 7. na. Reno. Nd. 8. agre. tluda. 9. da. V. selil. 10. armat. tast.

UNA XERRADETA AMB: en SAMUEL

N'Shmulik Shoshan (en Samuel) és un entusiasta de la seva professió. Va néixer a Israel ara fa 35 anys. Estudià agricultura a la Universitat i s'especialitzà en millora genètica vegetal.

Fa sis anys se casà amb una néta del metge Verger, i en fa dos que viuen a Algaida. Tots dos han muntat una cooperativa de producció de planters hortícoles a Son Ferriol. Durant aquest temps ha tengut un contacte directe amb els pagesos d'aquí i ha pogut conèixer prou bé la situació hortícola mallorquina.

És amant de la vida tranquil·la i a Algaida s'hi troba molt bé.

Quins aspectes de l'agricultura mallorquina te sobtaren més quan vas arribar aquí?

Bé, abans de començar vull aclarir que només me referiré al camp que conec, que és l'hortícola.

En arribar, me vaig trobar amb elements sorprenents per a mi. Per exemple, trobo que el nivell d'individualisme és molt fort. Vull dir que aquí cadascú va a la seva tant a l'hora de produir com de comercialitzar. No existeixen gaire empreses organitzades. També, malgrat que ja ho sabia, me sorprengué la petita superfície dels camps hortícoles, i a la poca especialització de la producció de la producció. És freqüent trobar pagesos que produeixen un poc de tot.

Quines són les principals diferències entre l'agricultura a Mallorca i la d'Israel?

A Israel l'organització dels agricultors és molt forta, basada en finques molt grans

especialitzades en cultius industrials; la comercialització no es fa mai individualment, i l'exportació té molta importància (a diferència de Mallorca on el mercat local és molt important pel fet que és una illa).

A més, a Israel, el nivell de formació dels agricultors sol esser força elevat, de manera que a part de l'agricultura tradicional es fan molts de cultius lligats a la biotecnologia: extractes de plantes, producció de llavors, ...

S'insisteix molt en la investigació per part d'empreses privades, de l'Administració i la Universitat a fi de millorar el mercat.

Com veus la situació actual del camp mallorquí?. Quin futur hi veus per als agricultors?

Crec que a Mallorca passarà el mateix que passa a la resta del món occidental.